

Projekt:	Zintegrowany Program Uczelni – jakość dla rozwoju!
Program operacyjny:	Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020
Działanie:	3.5. Kompleksowe programy szkół wyższych

SCENARIUSZ ZAJĘĆ PRAKTYCZNYCH

4. OFIARY WSPÓŁCZESNYCH KONFLIKTÓW ZBROJNYCH

Opis tematu:	1. Temat stanowi praktyczne wprowadzenie w problematykę przedmiotu. 2. Jego głównym celem jest zapoznanie studentów z podstawowymi informacjami na temat statusu ofiar współczesnych konfliktów zbrojnych 3. Prowadzony jest w formie bezpośrednich zajęć z nauczycielem. 4. Dla tematu opracowano zestaw pytań kontrolnych oraz katalog pytań testowych (jednokrotnego wyboru), które stanowią podstawę do opracowania testu kontrolnego. 5. Warunkiem zaliczenia tematu przez studenta jest: • udokumentowanie samodzielnej pracy na platformie e-learningowej w celu wykonania zadań zleconych przez wykładowcę; • uzyskanie pozytywnej oceny z testu kontrolnego.	
Efekty uczenia się:	W wyniku realizacji zajęć student: a) zna: - podstawowe definicje regulujące status osób biorących udział w konflikcie zbrojnym b) potrafi: - zdefiniować podstawowe zasady MPMKZ c) posiada kompetencje w zakresie: - właściwego scharakteryzowania statusu uchodźców migrantów a także problemu żywych tarcz w konfliktach zbrojnych	
Zagadnienia szczegółowe:	1. Zasada rozróżniania 2. Zasada proporcjonalności. 3. Zasada ostrożności w konfliktach zbrojnych. 4. Problem żywych tarcz 5. Uchodźcy czy migranci 6. Ofiary konfliktów zbrojnych.	
Forma/metody zajęć:	Ćwiczenia praktyczne z udziałem nauczyciela oraz zajęcia na platformie EL	
Miejsce realizacji:	Laboratorium/ Platforma EL	
Czas realizacji:	Zajęcia z udziałem nauczyciela:	2
	Samodzielna praca na platformie:	2
	Razem:	2

Struktura merytoryczna i organizacja zajęć z uwzględnieniem czasu przewidzianego na zajęcia programowe:	Lp.	Przebieg zajęć	Czas [min.]		
			ZK	ZEL	
	I.	CZĘŚĆ WSTĘPNA • czynności organizacyjne • zapoznanie z tematem i celami zajęć • zapoznanie z organizacją i przebiegiem zajęć • zapoznanie z zagadnieniami szczegółowymi • wprowadzenie w problematykę ćwiczeń	10		
	II.	CZĘŚĆ ZASADNICZA [Zagadnienia merytoryczne i sposób ich realizacji]	30	45	
	2.1.	Zasada rozróżniania	5	5	
	2.2.	Zasada proporcjonalności.	5	5	
	2.3.	Zasada ostrożności w konfliktach zbrojnych.	5	10	
	2.4.	Problem żywych tarcz	5	5	
	2.5.	Uchodźcy czy migranci	5	10	
	2.6	Ochrona kobiet i dzieci w czasie konfliktu	5	10	
	III.	CZĘŚĆ KOŃCOWA • odpowiedzi na pytania studentów • przedstawienie zadań do samodzielnej nauki i omówienie sposobu ich realizacji • zapoznanie z wykazem zalecanej literatury	10		
	RAZEM:		45	45	
	ŁĄCZNIE:		90		
	Uwaga: ZK – część zajęć z bezpośrednim udziałem nauczyciela, ZEL – część zajęć przewidzianych do realizacji przez studenta samodzielnie w ramach godzin programowych				
	Samodzielna praca studenta na platformie e-learningowej:	1.	Zapoznać się z podstawowymi definicjami określającymi zasady rozróżniania, humanitaryzmu oraz proporcjonalności	20	
2.		Dokonać analizy problemu związanego z używaniem ludzi jako żywych tarcz	10		
3.		Zapoznać się szczegółowo zasadami ochrony kobiet i dzieci podczas konfliktów zbrojnych	20		
4.		Wyselekcjonować różnice oraz występujące wspólne paradygmaty pomiędzy uchodźcami a emigrantami	20		
5.		Dokonać analizy problemu związanego z falami uchodźców na świecie	20		
RAZEM:		90			
Zalecana literatura:	• Sykuna S., Zajadło J. (red.), <i>Bezpieczeństwo międzynarodowe, Szanse i zagrożenia</i>, Gdańsk 2009.				

	• Brylew M., Irak 2003 – 2005. Stabilizacja sytuacji społeczno-politycznej i tranzycja władzy, Toruń 2011.• Brylew M., <i>Liban. Religia - Wojna - Polityka</i>, Toruń 2016.• Ciechanowski G., Sielski J. (red.), <i>Konflikty współczesnego świata</i>, Toruń 2006.• Kubiak K., <i>Współczesne wojny, konflikty zbrojne i punkty zapalne na świecie</i>, Warszawa 2007.• Kuźniar R., Balcerowicz B., Bińczyk – Missala A., P. Grzebyk, M. Madej <i>Bezpieczeństwo międzynarodowe</i>, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2012.• Łoś R., Reginia-Zacharski J., <i>Współczesne konflikty zbrojne</i>, Warszawa 2010.• Reginia-Zacharski J., <i>Wojna w świecie współczesnym. Uczestnicy. Cele. Modele. Teorie</i>, Łódź 2014. Zięba R. (red.), <i>Bezpieczeństwo międzynarodowe po zimnej wojnie</i>, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.

MERYTORYCZNY ZAKRES TREŚCI ZAJĘĆ/STRESZCZENIE

1. ZASADA ROZRÓŻNIANIA

Zasada rozróżniania jest określona w artykule 48 PD I 1977 („strony konfliktu powinny zawsze odróżniać ludność cywilną od osób walczących oraz obiekty cywilne od celów wojskowych i tak kierować swoimi operacjami, by były wymierzone jedynie przeciwko celom wojskowym”).

Zasada rozróżniania zobowiązuje do tego, aby działania sił zbrojnych wymierzone były tylko przeciwko celom wojskowym, a nie obiektom cywilnym.

Cele wojskowe

- a. celami wojskowymi są osoby wojskowe oraz takie cele, które swoim charakterem, położeniem, przeznaczeniem wspierają działania wojskowe, a także takie, których całkowite lub częściowe zniszczenie, zajęcie lub unieszkodliwienie w okolicznościach występujących w danej chwili dadzą zdecydowaną przewagę wojskową;
- b. ludność cywilna i pojedyncze osoby nie mogą być celem ataku;
- c. ochrona życia osób cywilnych i ochrona obiektów cywilnych powinna być uwzględniana w sposób ciągły, wraz z poniższymi jej aspektami: możliwością schronienia ludności cywilnej, jej przemieszczania się, codziennego funkcjonowania itp.;
- d. stosowanie zasady rozróżniania jest uzależnione od dostępu dowódcy do informacji w czasie, kiedy podejmuje on decyzje. Jeśli jednak dowódca dołoży należytych starań, aby poznać status celu, zazwyczaj nie naruszy on zasady rozróżnienia w sytuacji, gdy cel okaże się obiektem cywilnym.

Rozróżnienie pomiędzy osobami cywilnymi a kombatantami

Siedziba:
Nowatel Sp. z o.o.
ul. Chyłońska 10
84-230 Rumia

Kontakt
tel.: +48 58 741 22 99
fax: +48 58 741 22 98
mail: biuro@nowatel.com

KRS: 0000167362
NIP: 593-240-70-62
www.nowatel.com

Zasada 1.

Strony konfliktu powinny zawsze rozróżniać osoby cywilne i kombatanów. Ataki mogą być kierowane jedynie przeciwko kombatanom. Ataków nie wolno kierować przeciwko osobom cywilnym.

Zasada 2.

Zabronione są akty lub groźby przemocy, których głównym celem jest zastraszenie ludności cywilnej.

Zasada 3.

Osobami cywilnymi są wszystkie osoby niebędące członkami sił zbrojnych. Ludność cywilna obejmuje wszystkie osoby cywilne.

Zasada 4.

Osoby cywilne nie korzystają z ochrony przed atakami, jeżeli uczestniczą bezpośrednio w działaniach zbrojnych, przez czas trwania takiego uczestnictwa.

Rozróżnienie pomiędzy dobrami cywilnym a celami wojskowymi

Zasada 5.

Strony konfliktu powinny zawsze rozróżniać pomiędzy dobrami o charakterze cywilnym a celami wojskowymi. Ataki mogą być kierowane jedynie przeciwko celom wojskowym. Ataków nie wolno kierować przeciwko dobrom cywilnym.

Zasada 6.

Co się tyczy dóbr, cele wojskowe są ograniczone do dóbr, które z powodu swej natury, swego rozmieszczenia, swego przeznaczenia lub wykorzystania wnoszą istotny wkład do działalności wojskowej i których całkowite lub częściowe zniszczenie, zajęcie lub zneutralizowanie daje określoną korzyść w danej sytuacji

Zasada 7.

Dobrami cywilnymi są wszystkie dobra, które nie są celami wojskowymi.

Zasada 8.

Dobra cywilne nie korzystają z ochrony przed atakami, jeżeli są bezpośrednio wykorzystywane w działaniach zbrojnych, przez czas trwania takiego wykorzystywania.

2. ZASADA PROPORCJONALNOŚCI

Zasada proporcjonalności (minimalnej siły niezbędnej do likwidacji zagrożenia) to próba zrównoważenia (zwykle będących ze sobą w konflikcie) zasady konieczności wojskowej i zasady humanitaryzmu. Stosowanie tej zasady jest szczególnie istotne zawsze wtedy, gdy normy MPMKZ nie zostały sformułowane w sposób kategoriowy.

Zasada ta wymaga, aby przewidywane korzyści wojskowe były równoważone ze skutkami działań. Działania wojsk zakończone powodzeniem nie powinny pociągać za sobą dużych strat w ludności oraz obiektach cywilnych. Szkody uboczne, wynikające z działań wojskowych, nie mogą być nadmierne w stosunku do korzyści wojskowych wynikających z takich działań.

Jest to świadomy wybór i podjęcie decyzji na podstawie posiadanych informacji (o celach wojskowych, obiektach chronionych, skupiskach ludności cywilnej) po uwzględnieniu korzyści wojskowej i względów humanitarnych. Zasada proporcjonalności to linia postępowania dowódcy, który powinien zgodnie z nią wykluczyć prowadzenie działań powodujących nadmierne straty w stosunku do oczekiwanych korzyści wojskowych.

Szkody uboczne to utrata życia lub uszkodzenia ciała osób cywilnych bądź obiektów cywilnych, ponoszone w wyniku działań zbrojnych. Celem ataku nie może być działanie powodujące wyżej wymienione skutki.

Wg definicji stosowanej w NATO¹ szkody uboczne są nazywane również stratami i zniszczeniami niezamierzonymi czyli: „przypadkowe ofiary i zniszczenia w obszarach cywilnych, spowodowane działaniami militarnymi”.

Ustalenie, czy atak jest proporcjonalny, zależy od tego, czy atak ten: „powoduje przypadkowe straty w ludności cywilnej, obrażenia ludności cywilnej, szkody w infrastrukturze cywilnej lub jest mieszanką powyższych skutków w wyniku planowanych i wykonywanych działań wojskowych”.

Przewidywane korzyści wojskowe muszą być zrównoważone w stosunku do skutków działania, takich jak niekorzystny wpływ na ludność i obiekty cywilne. Korzyści wynikające z powodzenia działań wojskowych nie mogą być mniejsze od jej negatywnych skutków.

¹ „Słownik terminów i definicji NATO”, AAP-6 PL (2014).

Stosowanie zasady proporcjonalności może spowodować przypadkowe straty wśród ludności cywilnej i w obiektach infrastruktury cywilnej, ale świadome ataki na ww. obiekty są zabronione.

Zasada proporcjonalności została wspomniana w dość wąskim zakresie jedynie w PD I 1977 r.

Zasada ta jest uważana za część zwyczajowego MPHKZ. Zwyczaj międzynarodowy zakazuje ataku, co do którego można przypuszczać, że wywoła również straty w życiu ludzkim wśród ludności cywilnej, ranienia osób cywilnych, szkody w dobrach o charakterze cywilnym lub połączenie tych strat i szkód, jeśli byłyby one nadmierne w porównaniu z oczekiwaną konkretną i bezpośrednią korzyścią wojskową.

3. ZASADA OSTROŻNOŚCI - HUMANITARYZMU

strony konfliktu powinny stosować środki ostrożności, aby chronić cywilów. Oznacza to:

- wybieranie pory ataku w celu zminimalizowania liczby ofiar cywilnych
dbanie o to, by gdy to możliwe, cywile byli ostrzegani o ataku z wyprzedzeniem
- przerwanie ataku, jeśli okaże się, że jest to cel cywilny lub jeśli szkody wśród cywilów są nieproporcjonalne
jeśli broń artyleryjska lub moździerz nie mogą być wycelowane precyzyjnie nie powinno się ich używać do atakowania celów wojskowych w gęsto zaludnionych obszarach mieszkalnych
- budynki i sprzęt wojskowy, np. sklepy z amunicją, nie powinny znajdować się w gęsto zaludnionych obszarach

W przypadku, gdy MPHKZ nie określa szczegółowo norm, zasada humanitaryzmu ma zastosowanie jako ogólny standard zachowań w konflikcie zbrojnym (tzw. klauzula Martensa: „w sprawach nie objętych niniejszym protokołem lub innymi umowami międzynarodowymi ludność cywilna i kombatanci pozostają pod ochroną i władzą zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego, wynikającego z ustalonych zwyczajów, zgodnie z zasadami humanitaryzmu”).

Osoby chronione powinny być traktowane humanitarnie w każdych okolicznościach. Nieludzkie traktowanie osób chronionych jest zbrodnią wojenną.

Personel wojskowy nie może używać metod i środków walki, które powodują niepotrzebne cierpienia.

Według tej zasady dowódca ma minimalizować straty wojsk własnych i przeciwnika poprzez wydanie odpowiednich ostrzeżeń oraz dobór właściwych środków w czasie prowadzenia ataku lub obrony.

Prawo do samoobrony (prawo do prowadzenia wojny)

Prawo do samoobrony (prawo do prowadzenia wojny) – prawo do prowadzenia wojny jako środka do rozwiązania konfliktu międzynarodowego (łac. *ius ad bellu*²).

MPHKZ znajduje zastosowanie w przypadku zaistnienia konfliktu zbrojnego. Jednakże nie reguluje ono tego, czy i kiedy państwo może faktycznie użyć siły, bo decyduje o tym rząd (prezydent) i zapisy prawa międzynarodowego. Natomiast *ius ad bellum* jest częścią międzynarodowego prawa, które wskazuje okoliczności, w jakich państwo może tej siły użyć. Karta Narodów Zjednoczonych zawiera podstawowe zasady, w tym ogólny zakaz użycia siły, uznaje jednak naturalne prawo państw do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony. Rada Bezpieczeństwa ONZ posiada również uprawnienia do nałożenia środków, w tym użycia siły wojskowej, dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa:

Artykuł 2. (4): „Wszyscy członkowie powstrzymają się w swych stosunkach międzynarodowych od wzajemnych gróźb lub użycia siły przeciwko integralności terytorialnej lub niezawisłości politycznej któregośkolwiek państwa lub w jakikolwiek inny sposób niezgodny z celami Narodów Zjednoczonych”;

Artykuł 42.: „Jeżeli Rada Bezpieczeństwa uzna, że środki przewidziane w artykule 41. będą niedostateczne lub okażą się niewystarczające, może ona podjąć działania lotnicze, morskie lub lądowe, które mogą być konieczne do utrzymania lub przywrócenia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Działania te mogą obejmować demonstracje, blokadę i inne operacje lotnicze, morskie lub lądowe wykonywane przez członków Organizacji Narodów Zjednoczonych”;

Artykuł 51.: „Żadne z postanowień niniejszej Karty nie narusza naturalnego prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony w przypadku zbrojnej napaści na państwo – członka Organizacji Narodów Zjednoczonych, zanim Rada Bezpieczeństwa zastosuje środki

² *Ius ad bellum* – prawo do prowadzenia wojny (prawo do użycia siły wojskowej).

konieczne do utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Środki podjęte przez członków w realizacji prawa do samoobrony będą natychmiast zgłaszane do Rady Bezpieczeństwa i nie będzie to w żaden sposób wpływać na odpowiedzialność Rady Bezpieczeństwa, która zgodnie z niniejszą Kartą w każdej chwili podejmie takie działania, które uzna za niezbędne w celu utrzymania lub przywrócenia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa”.

Przestrzeganie zasad MPHKZ ogranicza cierpienia spowodowane działaniami wojennymi, chroni i pomaga ich ofiarom w każdym możliwym zakresie. MPHKZ stosuje się we wszelkich konfliktach zbrojnych bez względu na przyczyny i legalność ich powstania. Reguluje ono tylko te aspekty, które są sprzeczne z zasadami humanitaryzmu. Postanowienia MPHKZ stosuje się do wszystkich stron walczących, niezależnie od przyczyn powstania konfliktu.

MPHKZ nie przewiduje publicznego potępienia żadnej ze stron konfliktu, gdyż mogłoby to wzbudzić kontrowersje i sparaliżować przestrzeganie prawa, a każda ze stron konfliktu mogłaby twierdzić, że to ona jest ofiarą agresji. Ponadto MPHKZ ma chronić ofiary wojny i ich podstawowe prawa, bez względu na przynależność państwową.

4. PROBLEM ŻYWYCH TARCZ

Definicja pojęcia „żywych tarcz” (ang. human shields) w świetle norm i zwyczajów prawa konfliktów zbrojnych jest w zasadzie zbieżna z powszechnym jego rozumieniem jako osób bądź też pewnej grupy, które są uznawane za niebiorące aktywnego udziału w działaniach wojennych, ale zmuszane jednak do osłony obiektów wojskowych lub dobrowolnie decydujące się na przebywanie w pobliżu tych obiektów w celu czerpania korzyści z immunitetu przysługującego ludności cywilnej, czy też wyzyskania moralnych i etycznych dylematów po stronie atakującego. Stosowanie żywych tarcz przez strony uczestniczące w różnego rodzaju konfliktach pojawiło się już w średniowieczu, jednakże największa ilość przypadków podobnego wykorzystania ludności cywilnej podczas konfliktu zbrojnego miała miejsce w XX wieku, w szczególności podczas II wojny światowej, wojny w Wietnamie, obu wojen w Zatoce Perskiej oraz konfliktów w byłej Jugosławii i Libanie. Współcześnie problematyka ta pozostaje wciąż aktualna, o czym świadczyć może obecność żywych tarcz

w Strefie Gazy, gdzie od czerwca 2014 roku trwają walki izraelskiej armii z siłami Hamasu w ramach operacji Protective Edge.

Osoby zmuszone do pozostawania w pobliżu obiektów wojskowych celem osłony ich przed ewentualnymi atakami nie tracą charakteru ludności cywilnej – korzystają one z ogólnych gwarancji wynikających z art. 51 I Protokołu Dodatkowego i w żadnym wypadku nie mogą być, zgodnie z treścią ust. 2 wskazanego przepisu, celem ataku samym w sobie. Atakujący w powyższej sytuacji, uderzając w cel chroniony przez żywe tarcze, zobligowany jest do szacowania ryzyka ewentualnych strat wśród niewalczących w odniesieniu do spodziewanej, rzeczywistej i konkretnej korzyści wojskowej, jak również zgodnie z art. 57 I Protokołu Dodatkowego – do działania z wykorzystaniem wszelkich praktycznie możliwych środków, by ewentualne straty wyeliminować lub chociażby zmniejszyć (np. poprzez użycie środków precyzyjnego rażenia, jeżeli są dostępne i istnieje ku temu uzasadnienie natury wojskowej). Należy podkreślić, że nie ma żadnej normy prawa międzynarodowego zakazującej dowódcy przeprowadzenie operacji bojowej w takiej sytuacji oraz że kwestia pojawienia się ewentualnych strat w kontekście zasady proporcjonalności powinna uwzględniać nielegalny sposób prowadzenia wojny przez stronę broniącą się. Dążenie do zakazania jakichkolwiek akcji przeciwko obiektom wojskowym chronionym przez osoby mające status niedobrowolnych żywych tarcz wydaje się sprzeczne z rzeczywistością pola walki, jak również z naruszeniem zasady równości prawa, i prowadzi do zaburzenia idei stosunkowego rozdzielania odpowiedzialności za legalny sposób prowadzenia działań wojennych między obydwie strony (atakującą i broniącą).

- Zakazane metody prowadzenia działań zbrojnych:

Wiarołomstwo to akt utwierdzania przeciwnika w przekonaniu, że przysługuje mu ochrona zgodnie z normami MPHKZ lub ma prawny obowiązek udzielenia takiej ochrony, z zamiarem jego oszukania, zabronione jest zabijanie, ranienie lub pojmanie przeciwnika w sposób wiarołomny. Stanowią wiarołomstwo działania odwołujące się do dobrej wiary przeciwnika w celu wprowadzenia go w błąd, aby uważał on, że ma prawo skorzystać z ochrony przewidzianej przez przepisy prawa międzynarodowego, mającego zastosowanie w konfliktach zbrojnych, albo że ma obowiązek udzielić takiej ochrony. Następujące działania są przykładami wiarołomstwa:

- udawanie zamiaru prowadzenia rokowań pod osłoną flagi parlamentarza albo udawanie poddania się,
- udawanie niesprawności wywołanej ranami lub chorobą,
- udawanie posiadania statusu osoby cywilnej lub niekombatanta,
- udawanie posiadania uprzywilejowanego statusu przez używanie znaków, odznak lub mundurów Narodów Zjednoczonych, państw neutralnych lub innych państw niebędących stronami konfliktu;

(art. 37 (1) PD I 1977)

Nota: Podstępny wojenne nie są zabronione. Podstępny wojenne to działania, których celem jest wprowadzenie przeciwnika w błąd lub skłonienie do postępowania nieostrożnego, które jednak nie naruszają żadnego przepisu prawa międzynarodowego, mającego zastosowanie w konfliktach zbrojnych, i które, nie odwołując się do dobrej wiary przeciwnika w sprawie ochrony przewidzianej przez to prawo, nie są wiarołomne. Przykłady podstępów wojennych: stosowanie maskowania, pułapek, operacji pozornych i dezinformacji (art. 37 (2) PD I 1977),

Niedarowanie życia – zabronione jest wydanie rozkazu, by nikogo nie zostawiać przy życiu, grożenie tym przeciwnikowi lub prowadzenie działań zbrojnych w taki sposób; (art. 40 PD I 1977)

Stosowanie głodu – zabrania się głodzenia ludności cywilnej jako metody działań zbrojnych. Bez względu na motywy zabrania się atakować, niszczyć i usuwać dobra, które są niezbędne do przetrwania ludności cywilnej (artykuły spożywcze i obszary rolnicze, urządzenia do produkcji żywności, rośliny uprawne, zwierzęta hodowlane, instalacje wody pitnej i jej zapasy oraz systemy irygacyjne) celem wygłodzenia ludności cywilnej, spowodowania jej przemieszczenia lub dla innych motywów;

(art. 54 PD I 1977)

Zastraszanie ludności cywilnej – ludność cywilna oraz pojedyncze osoby nie mogą być celem ataku. Zabrania się stosowania aktów przemocy czy gróźb, które mają na celu zastraszanie ludności cywilnej;

(art. 51 (2) PD I 1977)

Branie zakładników – zabrania się brania zakładników ;

(art. wspólny do KG I-IV 1949, art. 34 KG IV 1949),

stosowanie żywych tarcz – obecność osób podlegających ochronie (wyłączonych z walki) nie może być wykorzystywana do ochraniania swoją obecnością pewnych punktów czy ochrony obszarów przed działaniami zbrojnymi; (art. 28 KG IV 1949)

Obecność lub ruch ludności cywilnej czy pojedynczych osób cywilnych nie powinien być wykorzystywany do ochrony pewnych punktów czy obszarów przed działaniami zbrojnymi, w szczególności do prób ochrony celów wojskowych przed atakami lub do maskowania, ułatwienia czy utrudniania działań wojskowych. Strony konfliktu nie będą kierować przemieszczaniem ludności cywilnej lub pojedynczych osób cywilnych tak, aby za ich pomocą osłonić cel wojskowy czy działania wojskowe przed atakami przeciwnika. (art. 51(7) PD I 1977)

5. UCHODŹCA A EMIGRANT

KONWENCJA DOTYCZĄCA STATUSU UCHODźCÓW sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (Dz. U. z dnia 20 grudnia 1991 r.)

Status uchodźcy – forma ochrony międzynarodowej przyznawana osobie, która spełnia przesłanki do uznania jej za uchodźcę (patrz: uchodźca). Zgodnie z polskim prawem status uchodźcy nadawany jest bezterminowo, a osoba, która go uzyskała, może korzystać z większości praw socjalnych przysługujących obywatelom polskim. Posiadanie statusu uchodźcy pozwala ubiegać się w przyszłości o zezwolenie na pobyt stały, a następnie – o obywatelstwo polskie. System Informacji Schengen (SIS) – jeden z instrumentów kontroli przepływu osób w strefie Schengen. Jest to największa w Europie wspólna baza danych zawierająca dane osób przebywających w granicach strefy Schengen i umożliwiającą ich przetwarzanie. Aktualnie używany jest system nowej generacji – SIS II.

Uchodźca – osoba, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej zmuszona była opuścić kraj pochodzenia oraz która z powodu tych obaw nie może lub nie chce korzystać z ochrony swojego kraju. Uchodźcy uciekają przed prześladowaniami

powstającymi, m.in. w wyniku wojen, rewolucji czy czystek etnicznych. Często są to osoby lub bliscy osób, które doświadczyły tragicznych wydarzeń, niehumanitarnego traktowania (np. tortur), otarły się o śmierć. Definicja uchodźcy została określona w Konwencji Genewskiej z 1951 roku. Warto pamiętać o tym, że dana osoba nie staje się uchodźcą, ponieważ został jej nadany taki status – to ten status został jej nadany, ponieważ ta osoba jest (i była – od momentu opuszczenia kraju pochodzenia) uchodźcą, decyzja o nadaniu statusu uchodźcy tylko to potwierdza.

Emigrant - osoba emigrująca, opuszczająca kraj, miejscowość, najczęściej w celu zapewnienia sobie lepszych warunków życia. Rozróżnia się **emigrantów**: stałych, sezonowych, okresowych, zarobkowych i politycznych.

Imigracja – przyjazd z zagranicy na pobyt czasowy lub w celu zamieszkania na stałe. Imigracja jest przeciwieństwem emigracji, dzieli się na legalną i nielegalną. Jej przyczyny mogą być polityczne, religijne, gospodarcze lub prywatne.

6. OCHRONA KOBIET I DZIECI

Osoby cywilne muszą być chronione przed bezpośrednim atakiem. Jednakże osoby te „nie korzystają z określonej tu ochrony, jeżeli uczestniczą bezpośrednio w działaniach zbrojnych, przez czas trwania takiego uczestnictwa”.

(art. 51 (3) PD I 1977)

Osoby cywilne będą chronione przed efektami działań wojennych. W szczególności nie będą atakowane bezpośrednio.

Osoby cywilne nie będą przedmiotem ataków lub aktów odwetu.

Osoby cywilne mają we wszelkich okolicznościach prawo do poszanowania ich godności, honoru, praw rodzinnych, przekonań i praktyk religijnych, zwyczajów i obyczajów. Będą one zawsze traktowane w sposób humanitarny i chronione, zwłaszcza przed atakami gwałtu, zastraszania oraz zniewagami.

(art. 33 KG IV 1949, art. 51 (6) PD I 1977)

Szczególne traktowanie przyznane jest kobietom ciężarnym, położnicom i matkom małych dzieci. **Według przepisów KG IV** kobiety ciężarne mają być przedmiotem ochrony i specjalnego poszanowania.

Obowiązek „ochrony i specjalnego poszanowania” oznacza zakaz zabijania, złego traktowania lub ranienia.

Reguły dotyczące traktowania internowanych zawierają dodatkowe przepisy chroniące kobiety ciężarne, położnice i matki małych dzieci. Są one uprawnione do dodatkowej żywności stosownie do ich potrzeb fizjologicznych. Postanowienia KG IV gwarantują, że kobiety w położu będą przyjęte do każdego zakładu dla ich leczenia i otrzymają opiekę taką jak udzielana jest ogółowi ludności.

W przypadku zatrzymania, uwięzienia lub internowania kobiet ciężarnych lub matek opiekujących się małymi dziećmi, państwo zatrzymujące powinno rozpatrzyć sprawy ich dotyczące w pierwszej kolejności.

Również w stosunku do kobiet ciężarnych i matek małych dzieci nie powinno orzekać się kary śmierci za przestępstwa związane z konfliktem zbrojnym; orzeczona kara nie podlega wykonaniu. Dzieci również podlegają szczególnej ochronie, która polega na tym, że powinny być chronione przed wszelkimi postaciami zamachów na obyczajowość.

Strony konfliktu powinny podjąć wszelkie starania, aby dzieci poniżej lat 15 nie uczestniczyły bezpośrednio w działaniach zbrojnych.

Gdy pomimo istniejącego zakazu dzieci biorą udział w działaniach wojennych, nie tracą przysługującej im szczególnej ochrony nawet wówczas, gdy nie zostanie im przyznany status jeńców wojennych.

W razie zatrzymania, uwięzienia lub internowania, dzieci powinny być trzymane w pomieszczeniach oddzielnych od osób dorosłych, z wyjątkiem, gdy przebywają razem z rodziną.

W stosunku do dzieci, które w chwili popełnienia przestępstwa nie przekroczyły 18 lat, nie wolno wykonywać orzeczonego wyroku śmierci.

Dzieci nie mogą być ewakuowane do obcego kraju, chyba, że zachodzi obawa o ich zdrowie i bezpieczeństwo.

W razie konieczności ewakuacji, należy zapewnić im ciągłość nauki, powinny być zaopatrzone w kartę tożsamości z fotografią i ze szczegółowymi danymi osobowymi, adresami rodziny i bliskich krewnych oraz danymi o stanie zdrowia.

Okupant winien zapewnić funkcjonowanie zakładów poświęconych opiece nad dziećmi i ich wychowaniu, np. żłobki, przedszkola i szkoły.

Ma także obowiązek uczynić wszystko celem ustalenia tożsamości dzieci.

Nie wolno mu zmieniać ich statusu prawnego (np. poddawać przymusowej adopcji) ani włączać do podlegających mu formacji lub organizacji.

Państwo okupacyjne winno zapewnić, aby dzieci osierocone lub oddzielone od rodziców były wychowywane przez osoby tej samej narodowości, języka lub religii.

SZCZEGÓŁOWY OPIS ZADAŃ DO WYKONANIA PRZEZ STUDENTÓW W RAMACH ĆWICZEŃ

1.	Zapoznać się z podstawowymi definicjami określającymi zasady rozróżniania, humanitaryzmu oraz proporcjonalności	20
2.	Dokonać analizy problemu związanego z używaniem ludzi jako żywych tarcz	10
3.	Zapoznać się szczegółowo zasadami ochrony kobiet i dzieci podczas konfliktów zbrojnych	20

4.	Wyselekcjonować różnice oraz występujące wspólne paradygmaty pomiędzy uchodźcami a emigrantami	20
5.	Dokonać analizy problemu związanego z falami uchodźców na świecie	20
RAZEM:		90